

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Dubium IX. Quid sit contractus censûs, & an licitus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42561

apud Lugo n. 36. dicunt esse illicitum, *Med: Arm. Mol: Rebell: aliiq;* communiter cum *Laym. n. 40. Castrop. n. 7:* dicunt non esse saltem mortale, veniale tamen esse docent *Mald: & Mol:* quibus consentit *Rebell:* si per seipsum rationes dati & accepti exigat; *Turr:* dicit, per se loquendo, & ratione prohibitionis, nequidē esse veniale, ac consentit *Lugo*, addens tamen posse esse veniale aut etiam mortale, si Clericus se simul parū aut nimum tali negotiationi implicet: *Less. n. 6:* meritō dicit id indecorum esse nec faciendum absque iusta causa.

1006

§. 10. Si adfit necessitas propriæ personæ vel familiæ, quæ aliter non haberet commodam sustentationem, cessat prohibitio, quia cū sit facta ob decentiam illius statūs, non censetur prohibere id, quod necessarium est ad decenter vivendum, *Lay n. 39. Castrop. n. 8: Lugo n. 37.* Imò etiam licitū est in necessitate gravi pupilli, viduæ vel personæ miserabilis, uti docent *Mol: Regin: & alii cum Castrop. supra.*

An sit negotiatio, si Clericus suis sumptibus curet imprimi librum à se compositum, ut inde reportet lucrum, videri potest *Gob. post n. 27. in append.* Quid autem licitum sit Religioso Societatis Jesu, videri potest *Lugo n. 35.* Vide etiam dicenda l. 4. n. 1374.

D V B I V M I X.

Quid sit Contractus Censūs, & an licitus.

1007 **R**esp. Is est, cum certâ summâ pecuniæ v.g. 100. florenis, emō à te jus percipiendi quotannis ex bonis tuis, aut certa aliqua re tua utili, siue fructifera, certam aliquam pensionem seu censum, v.g. florenos 5. annuos vel 6. prout consuetudine, vel lege taxatum erit. Ità ut hīc non sit mutuum & usura, si aliàs pravam intentionem non habeas, sed vera emptio & venditio, quâ emitur, non

non præcisè ipsa pensio, sed jus eam percipiendi; quod longè minùs valet, ideoq; minoris emitur; licèt post multos annos pretium longè superet. Mol. to. 2. disp. 381. Less. l. 2. c. 22. d. 1. Lay: l. 3: r. 4: c. 18: & cæteri communiter. Rectiùs tamen Lug. d. 27: n. 20. probat ad excusandum censum ab usura, dicendum esse, non emi pensiones, neque jus ad illas, neque fructus, sed potiùs partem ususfructùs talis prædii, super quo census constituitur; ita ut dominium totum directum prædii maneat apud venditorem; dominium verò utile, seu jus ususfructùs, ex parte vendatur. Unde resolvuntur sequentes Casus, qui etiam ex natura emptionis & venditionis solvi possunt.

I. Hic contractus est injustus, si non servetur pretium justum à lege, vel consuetudine probatum, quomodo pro Germania constituit Carolus V. ut jus ad 5. tantùm pro 100. ematur.

II. Non solùm licitus est census realis, id est, constitutus super re aliqua, ut suprà dictum, ex cujus utilitate pensio extrahatur, ita ut ad quemcunque res transeat cum illa obligatione & onere; sed etiam, (saltem ex natura rei, & seclusâ prohibitione legis positivæ) personalis, & constitutus immediatè super persona, quæ suâ operâ & industriâ utilis sit, & fructum aliquem pariat, vel bona in spe vel re habeat, unde pensio duci possit: alioqui enim jus, quod venderet, non esset pretio æstimabile, & sic contractus fictitiùs: Ita probabiliter Covar. Less: d. 3 & 4: Salas dub: 3: n: 2: & c. contra Nav. Mol: to: 2: disp: 387: Lug: n: 25: ubi censum merè personalem illicitum esse, docet esse probabilius & prolixè probat.

III. Iniqui sunt venditores seu censuarii, qui

Qq 2

empto-

emptoribus , five censualistis obligant rem non
 potentem reddere fructus , saltem tot, quot pen-
 sio exigit ; aut reddentem quidem , sed jam aliis
 censibus venditos. *Bon: to: 2: de contract. d. 3. q. 4. p.*
1. n. 9. & 13.

IV. Sicut cum in emptione res perit, perit dam-
 no emptoris , sic etiam in censu reali , si res , super
 quam impositus est census , pereat , vel fructus
 ejus absque culpa venditoris , tunc enim perit
 census , ita ut emptor five censualista non possit
 amplius percipere fructus five censum ; quia qui
 emit, suo periculo emit. *Bon: l. c: Fill: r: 35: p: 2: n:*
255. Unde ad hoc incommodum cavendum, in-
 ventus est sequens modus :

V. Licitum est , ut probat *Tol. l. 3: c: 46: & Less:*
c: 22: d: 11: contractui censûs adjungere aliud pa-
 ctum asssecurationis , ut si res , super qua fundatus
 est census, pereat, id fiat damno venditoris , ideo-
 que nihilominus obligatus sit , vel super aliis bo-
 nis suis eum statuere , vel restitutâ sorte eodem
 pretio redimere. Debet tamen hoc pactum ven-
 ditori compensari , augendo pretium censûs , vel
 quod eodem recidit , minorem pensionem desi-
 gnando. *Bon: n: 30.*

VI. Ex natura rei licitus est, non tantum census
 irredimibilis , sed etiam redimibilis , cum ex una
 parte, tum utriusque, ut patet ex terminorum ex-
 plicatione, quia irredimibilis census dicitur, cum
 venditor non potest illum pro suo arbitrio redi-
 mere : redimibilis autem, cum potest , reddendo
 emptori eandem summam , quam accepit ; atque
 ita rursus sibi emendo , quod antè vendiderat.
 Utrumque redimibilis dicitur , cum ita conven-
 tum est , ut tam emptor , quam venditor possit
 emptio.

emptionem factam resolvere, & Summam, quam dedit, repetere, *Less: d: 10: Dian: p: 2: t: 5: M: R: 76:*
 Vide dicta de pacto retrovend: in empr: supra.

VII. Nihilominus, quia contractus census redimibilis ex parte emptoris est res periculosa, suaderi non facile debet, nam in *Constit: Martini V. & Calixti III. PP: uti & Caroli V. imper. usurarius contractus* iudicatur. Verum id intelligi debet, secundum præsumptionem fori externi; præterquam quod illæ Constitutiones multis locis eatenus non sint receptæ, quatenus prohibent ea, quæ juri naturali non adversantur, ut notat *Laym: l: 3: t: 4: c: 18.*

VIII. Census vitalitius, quia est virtualis sponso, & nititur eventu fortuito, licitus est. *Fill: Dian: p: 7: t: 9: R: 70.*

A D D E N D A.

Q. 191. Quid præterea notandum sit circa contractum census. *R: Sequentia, §: 1.* Definiri potest universaliter, quod sit contractus, per quem certo pretio emitur jus percipiendi pensionem ex re fructifera alterius, vel ex ipsius persona propter negotiationem, laborem vel industriam utili. Alius est reservativus, si ex re tua alteri transcripta reservaris tibi pensionem: alius consignativus, si alter tibi super bonis suis consignet seu constituat pensionem. Differt à locato & emphyteusi per hoc, quod in his percipiatur pensio ex re propria & alteri concessa solum quoad dominium utile, hinc ex re aliena. Qui censum vendit & postea tenetur solvere pensiones, dicitur censuarius, qui autem emit & cui postea solvitur pensio, dicitur censuista seu censualista, *Lugo d: 27: n: 1.*

Q 3

§. 2.

1009 §. 2. Si dones prædium alteri eâ conditione, ut annuè præstet 100. ex illius fructibus, non est venditio, nec permutatio, nec locatio, nec in rigore census, sed donatio sub modo & gravamine, adeoque contractus innominatus, *do, ut facias, vel do, ut des, Castrop: tr: 3 2. d: 6: p: 3: n: 3.* Neque est census, si Princeps alicui propter obsequia constituat pensionem annuam, cum non constituatur super re vel persona utili, ideòque illa extinguitur morte Principis aut pensionarii, nec transit ad hæredes, *Less: in Auët: V. Census, cas: 1:*

1010 §: 3: De censibus contractu utrimque oneroso constitutis decrevit *Pius V.* 1. Ut statuantur tantum super re immobili, fructifera, certis finibus designata. 2. Ut fiant non nisi in pecunia numerata presentibus testibus ac Notario. 3. Ut nullæ anticipatæ solutiones fiant aut in pactum deducantur. 4. Ut censuarius non teneatur solvere pensionem, si casu fortuito non percipiat fructus. 5. Ut censuario liceat vendere rem censui subjectam, Censuista tamen priùs offeratur, ut si velit, intra mensem emat. 6. Ut non fiat pactum, quo censuarius propter moram solutionis teneatur ad pœnam, item ut ex pensionibus non solutis non constituatur novus census. 7. Ut censuarius non sustineat onera, quæ ex natura hujus contractûs ad eum non spectant. 8. Ut re percunte aut redditâ infructuosâ, pereat cum proportione census. 9. Ut census semper maneat eodem pretio redimibilis, censuista tamen admoneatur bimestri ante. 10. Potest tum censuista cogere censuarium ad redimendum intra annum. 11. Ut censuarius non cogatur redimere, si nolit. 12. Census aliter constituendum declarat esse usurarium. 13. Ut hæc serventur, si census antehac constituti ven-

vendantur. 14. Ut pretium censûs semel constitutum non mutetur in gravamen censuarii. Has omnes conditiones latè explicant *Lugo S: 4: & seqq: Castrop: de Just: d: 6: p: 16: brevius Pirh: l: 5: Tit: 19: à n: 85.;* sed *Less: l: 2: c: 25: n: 33:* meritò dicit Decretum illud, uti & alia aliorum Pontificum circa census, non esse recepta in Belgio, *Spor: t: 6: c: 6: num. 11.* dicit certum esse, quòd Bullæ illæ in nostra Germania receptæ non sint in eo rigore, *Illf: t: 4: d: 2: n: 447:* dicit Decreta *Caroli V. Martini V. Calixti III. & Pii V.* quatenus restringunt jus naturale, pluribus locis, uti & in nostra Germania recepta non esse: idem docent *Tann: & Pirh: n: 84: Platel:* dicit illam prohibitionem *Pii V.* non esse receptam in Belgio, Germania & Gallia, uti patet ex praxi contraria, nam homines passim non faciunt sibi scrupulum, si contraveniant: itaque hîc videndum est, quid de jure naturæ sit licitum vel illicitum.

§. 4. Non obstat æquitati contractûs censualis, quòd pretio finito ematur jus ad pensiones in infinitum, quæ decursu temporis longè superaturæ sunt pretium, ita cum communi *Castrop: p: 12:* Nam similiter pretium agri est finitum, licet illo ematur jus ad fructus in infinitum percipiendos. Ratio à priori est, quia æstimatio talium pensionum, & multò magis juris ad illas, semper decrescit proportionaliter, quo enim pensiones sunt in spe remotiore, tantò sunt minùs æstimabiles, compensatio autem & æqualitas per hoc habetur, quòd periculum amittendi censum aut pensiones, etiam sit perpetuum, uti & carentia pretii, ex qua communiter etiam in perpetuum cessat lucrum vel emergit damnum.

1012 §. 5. Pretium censûs à Censuario irredimibilis debet esse ferè duplo majus quàm redimibilis, uti omnes fatentur, & observatur in praxi, inquit *Laym num. 138*, unde quò census magis accedit ad irredimibilem & recedit à redimibili, eò majori pretio emi debet à censuista: è contrà si censuario maneat libertas redimendi, & censuistæ imponatur onus revendendi ad arbitrium Censuarii, hoc onus est pretio æstimabile, ideòque meritò minuitur pretium censûs, *Laym: Pirh: num. 72*, communiter autem in Germania pretium pro censu redimibili ex parte solius censuarii sunt 100: pro 5, quamvis possit plùs aut minùs dari pro varietate circumstantiarum loci & temporis, *Pirh: num. 79*. Addunt *Tambur. L: 9: T: 2: c: 5: & Sporer num. 29*. receptissimam esse consuetudinem, ut pro censu reali & personali utrimque redimibili, etiam cum pacto assicurationis justum pretium sint 100: in 5, hinc *inferunt*, si census constituatur sinè pactis censuarium gravantibus, justè minori pretio emi, vel eodem pretio majorem pensionem constitui, v: g: sex aut etiam plures pro 100.

1013 §. 6. Census emi potest, spectato Jure Naturæ, minori pretio, quàm fuerit ab initio constitutus, ita cum communi *Less: L: 2: c: 22: n: 47: Sporer n: 30*, & in re consentit *Castrop: P: 22: §: 2*, quia talis census habet se per modum mercis, quæ vendi potest summo, medio vel infimo pretio: hinc *Dian: P: 2: T: 8: R: 36*. excusat illum, qui valde rogatus emit censum 8. annuorum pro 80, quia merces ultroneæ meritò vilescunt, uti *num. 935*. dictum est. Putant quoque *Dian: Tambur: c: 3: n: 11*. aliique etiam posse emi minoris, quamvis pretium à Principe vel à Magistratu fuerit taxatum, quia Lex statuens certum pretium

tiā censibus, intelligitur de censu, quando primum constituitur, non autem de censu constituto, si postea vendatur, dicuntque id ubique ferè in praxi esse receptum.

§. 7. Merces æstimatæ constitui possunt loco pretii, quia æquivalent, & hoc ipso, quod tradantur pro pensione emenda, licet prius æstimatæ non fuerint, jam accipiunt determinatam æstimationem & rationem pretii, *Castrop: §: 4: N: 2.*

§: 8: *Nav: Mol: Less: aliique cum Castrop: §: 5: N: 4:* 1015
docent contra *Rebell: & alios* ex debito vero ac legitimo creari posse censum, eò quod videatur perinde esse aliquem liberare obligatione solvendi aut ab ipso solutionem accepisse; imò §: 6: contendit cum *Sor: Mol: Less: & aliis* contra *Salon: Rebell: Salas, & alios*, etiam ex pecunia credita constitui posse censum, quia tali pecuniā creditā emi possent merces à debitore, ergo etiam emi potest census: rectè tamen notat *Castrop:* in foro externo ordinariè præsumendam fraudem vel Usuram. Vide *Casp. Rodericum* de annuis redit: L: 1: Q: 13, ubi optimè resolvit: adde tamen, quæ habet L: 2: Q: 14: à num: 31: Item vide *Onnate D: 76: Sect: 5: & D: 77: Sect: 2.*

§. 9. Censibus constitutus ad longum tempus censetur esse bonum immobile, uti habet communior cum *Lugo D: 27: N: 8*, nisi fortè constituatur in re mobili, v: g: in grege ovium, quod fieri posse docent *Pirh: n: 78: aliique* plures apud *Castrop: P: 23: §: 1*, ubi §§. sequentibus examinat, super quibus constitui possit census.

§: 10: In dubio, an census constitutus, sit redimibilis nec ne, censeri debet irredimibilis, ita *Covar. Lugo n: 7: Spor: n: 6:* Ratio est, quia cum constet de venditione census, & non constet de pacto retrovendendi appposito, venditio præsumitur absoluta,

Qq 5

quia

quia factum illud novi pacti additi non præsumitur, nisi probetur.

- 1018 §. 11. Si Titius tantum fingat se velle redimere censum, ut sic inducat Cajum ad minuendam pensionem, peccat contra Jurtitiam & tenetur restituere, *Lugo D: 22. N: 177: aliique communiter cum Tambur: c: 6: §: 9.* Ratio est, quia facit dolum, qui dat causam contractui diminutionis, ad quam non habet Jus. *Nec refert*, quod fingens se velle accusare alterum possit retinere pretium oblatum, secundum dicenda n. 1086. *Nam* hic justè posset accusare, uti suppono, ergo hic venditur vera potentia accusandi, nec alteri inde sequitur aliud onus vel præjudicium, sed potius commodum: ibi autem per talem dolum imponitur Cajo onus diminutionis.
- 1019 §. 12. *Mol: Less: Salas*, aliique multi cum *Castrop: P: 37: §: 1.* tenent censualistam non teneri acceptare redemptionem censûs per partes, licet oppositum teneant alii apud *Lugo n: 115.* Ratio priorum est, quia videtur onus, debere sic membratim recipere pecunias suas, nec posse iterum simul ad alium finem applicare, in quod onus non censetur consensisse censualista, si nullum initum sit pactum.
- 1020 §. 13. *Valent: Veg: Salas, Tann: Castrop: P: 24: §: 6: N: 7. Pirh: n: 81.* docent rem censui subjectam non debere incio censualistâ vendi alicui, à quo difficulter aut minus securè accipietur pensio, quia censualista habet Jus ad rem illam, utpote sibi obligatam, ergo non debet Jus illud per ejusmodi venditionem cum damno fieri ipsi deterius.
- 1021 §. 14. Si res censui subjecta absque culpa censuarii pereat, vel tota vel ex parte, aut in perpetuum reddatur infructuosa, non debetur pensio, vel de hac detrahendum est pro rata, quia pereunte re perit Jus rei inhærens, *Med: Tol: Rebel: Mol: Lessius, quamvis*

vīs id negent de quibusdam censibus *Covar.* aliūque multi cum *Castrop: P: 31: N: 3.* Quòd si res talis uno tantum vel altero anno non redderet fructus, si aliis annis tantos reddat, ut hoc compensari possit, debetur pensio, per se loquendo, uti debetur ex agris, licet tertio aut quarto anno nihil adferant, quia quiescunt, *Less: Tan: Pirh: n: 80.*

§. 15. Persona, super qua creatur census, debet 1022 posse & velle suā industriā, labore aut negotiatione lucrari pensiones annuas, aut saltem habere proventus ex bonis aliis, alioquin erit purum mutuum & palliatio Usuræ, uti notant communiter omnes cum *Pirh: n: 78. & Sporer n: 24.* Vide etiam *Onnate D: 78: S: 1.* Excipiunt cum *Tamb. §: 2: n: 3.* censum vitalitium, de quo jam dicetur.

§. 16. Census vitalitius non consistit in eo, quòd 1023 ematur Jus percipiendi aliquid ex re vel ex persona aliena, sed potius in contractu sortis, in quo contractantes se exponunt æquali periculo lucri & damni, cum mors sit adeo incerta: hinc *Dian: P: 7: T: 9: R: 60.* sic explicat, quòd censualista per hunc contractum sponsonis dicat censuarium non tamdiu victurum, ut recipiendo 10. annuè, recepturus sit successivè totam Summam, censuarium autem è contrà quasi spondeat se tamdiu aut etiam diutius victurum, ubi adest utrimque incertitudo, spes lucri & periculum damni. Hunc autem censum esse justum docent *S. Thomas Opusc. 72. c. 9.* aliūque innumerum cum *Castrop: P. 13. N. 2.* Quòd autem attinet ad pretium illius, debet hoc relinquere prudentum arbitrio, habitâ ratione ætatis, complexionis ac modi vivendi illius personæ, ad cuius vitam constituitur, minoris enim emi debet, si constituat ur super vita juvenis vel hominis robusti, quàm si senis vel

in-

infirmi, & fieri posset, inquit Less: in Auct. v. *Societas officiorum*, ut aliquando 16. in 100. constituerentur. Non potest autem huic censui addi pactum, ut si redimatur, refundatur idem pretium à censuario, quo ab initio venditus est, quia quando postea redimeretur, jam transissent aliquot anni de vita, ergo pauciores pensiones restarent solvendæ, quàm ab initio, ergo Jus ad eas non potest tanti revendi, *Tambur. L. 9. T. 2. c. 3. n. 5. Sporer num. 5.*

Occurrit hic dubium: Titius pridie trium Regum anno 1706. dedit Cajo mille ad censum vitalitium, cujus primam pensionem levaret in termino trium Regum anno 1707: moritur autem Titius die Omnium Sanctorum anno 1706. *Queritur*, an hæredi Titii debeat pars pensionis pro rata temporis decursi.

Pro parte negante est, 1. Quia Jus ad illam pensionem erat personale, Jus autem personale non transit ad hæredem, ergo cum ante terminum Regum 1707. non sit obligatio solvendi, & persona Titii tum amplius non sit, nemo tum est, cui pensio deberetur. 2. Hic pensionarius est veluti usu-fructuarius, qui, secundum communem omnium, gaudet solis fructibus actu perceptis seu collectis. 3. Est praxis plurium locorum, ut nequidem pro rata temporis solvatur tali hæredi.

Pro parte affirmante est, 1. Quòd census vitalitius fit ad alimenta & ad sustentationem vitæ, nam collocans vult vivere pensione, ne vivens capitali, tandem consumat; ergo æquum est, ut pensio currat cum proportione & respectu ad vitam, quæ sustentari debet & sustentatur à die constituti census: hinc *Molin. T: 3: D: 635: N: 8: rectè & universaliter dixit: Pensio in alimenta pensionario est assignata, eaque de*

de causa pro rata temporis, quo vixerit, est ea ad eadem alimenta solvenda: 2. Si Titius Festo omnium Sanctorum transfuisset in Cajum Jus ad pensionem, respondens suæ vitæ, Titius fuisset respectu istius Juris mortuus civiliter, & tamen Festo Regum deberetur illi pensio pro rata temporis, uti certum est, ergo etiam nunc debetur, licet mortuus sit naturaliter, quia in his, & respectu temporis decursi, æquivalent mors civilis & naturalis, uti rectè innuit *Cardinalis De Luca de Benef. Disc. 100. N. 1. 3.* Pensio vitalitia habet se prorsus, uti pensio assignata Clerico pro alimentis & sustentatione vitæ, uti rectè *Garzias P. 2. c. 1: n. 120*, & certum videtur, nam utraque est personalis, est ad sustentationem, finitur morte pensionarii, nec est Jus ad eam nisi anno elapso; atqui pensio Clerica mortuo pensionario debetur hæredi pro rata temporis decursi, uti tenent *Alberic: Gabr: Zech. Peregr. uterque Molina, Covar. variar. Resolut. c. 15. n. 13. Garz. supra, Tondut. Lotter. Galli de Contr. D. 37. N. 8.* aliique communiter, ergo. 4. Quando intra annum redimitur ordinarius census, sive realis sive personalis, debet solvi pensio pro rata temporis decursi, uti habet communis cum *Castrop: Tract: 32: Disp: 6: Punct: 37: §: 4. & Haunold. Tom. 4. de contractu censûs n. 363*, etiam si nunquam sit obligatio solvendi aliquid ante annum evolutum, ergo similiter, si intra annum definat census vitalitius. 5. Si censuista ordinarius moriatur intra annum, debetur hæredi census pro rata temporis præteriti, ergo etiam si moriatur censuista vitalitius, nam hæc tantum est differentia inter hos census, quòd prior velit suo hæredi manere Jus ad capitale, posterior autem velit secum emori capitale, quod est in favorem hujus

jus

jus censuarii , ergo hic censuista non debet saltem quoad pensionem esse deterioris conditionis, quàm prior. *Rationem universalem omnium à priori dant Castrop: & Haunold: supra* , quia omnis censuarius debet pensionem ob interusurium pecuniæ à censuista ei traditæ , sed hoc interusurium incipit à die constituti census & dividitur pro divisione temporis , potest enim solus censuarius ab initio uti , & per totum decursum temporis lucrari illis pecuniis ; est autem iniquum , ut ex re censuistæ ditescat cum hujus jactura ; quia *Locupletari non debet aliquis cum alterius jactura* , Regul. 48. Juris in 6. Et L. 10. ff. *Mandati* dicitur : *Bonæ fidei hoc convenit , ne de alieno lucrum sentiat* , ergo dicendum est , quòd pensio habeat eandem divisionem temporis , ergo currit & cadit censuistæ cum lapsu temporis , & consequenter hæredi Titii debebitur pro rata temporis.

Hæc secunda sententia videtur æquior & probabilior : nec rationes oppositæ urgent ; nam *prima* manifestè retorquetur in pensione Clerici mortui , quæ etiam personalis est &c , & tamen pro rata temporis solvenda est hæredi. Itaque dico cum Castrop. & Haunoldo , quòd *ex conventionem partium solutio actualis non debeat ante finem anni , revera tamen debitum solvendi contrahitur secundum lapsum temporis*. Ad 2. Nego habere se velati usufructuarium , tum quia alioquin hæres pensionarii non gauderet pensione , nequidem totius anni decursi , si pensionarius eam ante mortem suam non percepisset vel exegisset ; tum maxime , quia ipse non utitur pecuniâ alienâ , & licet uteretur , id non fieret *salvâ pecuniæ substantiâ* , ergo non est usufructuarius : imò in pecunia (per se

se loquendo) constitui non potest usu-fructus, cum pecunia sui usu consumatur, *Less. L. 2. c. 3. n. 17. Laym. Lib. 3. Tract. 1. c. 6. N. 2. Ad 3.* Abstraho ab alia fortasse alicubi consuetudine; nec inquirō, an hæc sit iusta vel iniusta, sed tantum resolvi, quid debeat fieri spectato jure communi & naturâ hujus contractûs; si enim quis sciat aliam esse praxin alicubi, & nihilominus det ad censum vitalitium, resignat suo juri: de cætero etiam sunt, qui contrarium practicant, & interrogati Juris-Consulti in Dicecesi Monasteriensi dixerunt id, quod dixi, & negarunt se scire aliquid de contraria consuetudine. Itaque consultum est, ut dum initur contractus, exprimat, quid circa hoc fieri debeat post mortem censuistæ, ut sic occurratur huic dubio.

§. 17. Quamvis nescias modum contrahendi per censum vel alium contractum licitum, si tamen videas viros probos & prudentes passim contrahere hoc vel illo modo, & velis contrahere modo optimo, si modus sit, quo excusantur alii, etiam tu excusaberis, licet illum explicitè nescias, ita *Valent. Less. Laym. Tambur. aliique cum Sporer n. 27.* Ratio est, quia in his intentio implicita idem operatur quod expressa, uti Jura loquuntur: debet tamen etiam alter contrahens saltem virtualiter & implicitè consentire in istum alterum modum, uti diximus n. 144. Pro intelligendis melius & explicandis hæc dictis de contractu censûs, utile erit legere, quæ habentur in *Vind. Gobat. P. 2. Prop. 18.*

1024

Q. 192.

- 1025 Q. 192. Quenam pacta licite adjiciantur contractui census. R. Seqq §. 1. Censui reali licite adjicitur pactum commissorium, ut scilicet, si censuarius pensionem non solvat intra certos annos, res censui subjecta cadat in commissum, id est, fiat illius, qui emit censum, dummodo tres conditiones adfint, in primis quod venditor culpam suam non solverit, cum potuerit: deinde ut poena illa proportionetur culpae, nam pro parva pensione non soluta non potest praedium magni valoris cadere in commissum: denique ut pro onere talis pacti augeatur venditori pretium, ita *Tolet. Castrop. D. 6. P. 24. §. 5. Tambur. Lib. 9. T. 2. c. 4. §. 4. n. 1. Sporer T. 6. c. 6. N. 15.*
- 1026 §. 2. Licite additur etiam personali censui pactum rescissorium, ut scilicet venditor, si intra certos annos non solverit pensionem, teneatur emptori rescisso contractu, totum pretium restituere, neque ob hoc pactum opus est augeri pretium, *Medin. Castrop. Tambur. Sporer.*
- 1027 §. 3. Etiam licite additur pactum, ut non possit redimi per partes, sed tantum totus simul, *Sot. Ban. Tol. Less. Tamb. §. 6. Spor. Lugo D. 27. N. 15.* contra alios: nec ideo videtur remittendum de pretio, *Castrop. §. 2.*
- 1028 §. 4. Etiam licite additur pactum, ut non possit redimi, nisi in eadem praecise moneta, quae data est, sive valor ejus crescat sive decrescat, supposito quod quando census constituitur, sit aequale periculum incrementi ac decrementi, tum enim accedit novus contractus sortis, ita *Less. & Lugo n. 137. qui à n. 242. dicit etiam in simili casu addi posse pactum de non redimendo, nisi in eadem moneta, sed in majori vel minori Summa, juxta majorem vel minorem valorem, quem moneta illa tum habuerit. De pactis, quae censui addi possunt, videri*

videri possunt plura apud *Castrop.* toto p. 24. An autem addi possit pactum affecurationis, non tantum respectu sortis, sed etiam respectu lucri, vide dicta n. 876.

D V B I V M X.

Quid sit Cambium.

Resp. Cambium, quod permutationem signi-²⁰ 2029
ficat, hinc accipitur pro sola permutatione pe-²⁰
cuniæ: Et est contractus, quo Campsor aliquis²⁰
Campfario volenti cambit pecunias, cum lucro²⁰
aliquo præter sortem. Quod si sine intentione u-²⁰
suraria fiat, ob titulos justos tali lucro æstimabi-²⁰
les, patet non esse malum: Unde cum quatuor²⁰
sint Cambiorum genera, nimirum, 1. Cambium²⁰
minutum seu manuale, 2. Cambium per literas,²⁰
3. Cambium reale, 4. Cambium siccum seu fictum:²⁰
circa ea resolvuntur:²⁰

I. Licitum est Cambium minutum, in quo²⁰
dantur pecuniæ majores pro minoribus, vel²⁰
contrà, quia hinc sunt justi tituli aliquid lucrandi,²⁰
nimirum labor Campsoris in numeranda pecu-²⁰
nia; item diligentia in pecunia omnis generis²⁰
conquirenda, ut Campfariis quibusvis sit paratus;²⁰
item puritas materiæ & commoditas, ut cum²⁰
aurum vel alia moneta commoda datur pro mi-²⁰
nuta & incommoda. *Laym. l. 3. t. 4. c. 19. num. 4.*²⁰

II. Licitum est item Cambium per literas,²⁰
cum scilicet Campsor hinc v. g. Monasterii, prior²⁰
accipit pecunias, quas postea litteris datis alibi,²⁰
v. g. Francofurti, refundit per suos factores:²⁰
quia hinc etiam sunt justi tituli, scilicet, virtualis²⁰
trajectio pecuniæ, & ejus affecuratio; tantun-²⁰